

Høyesterett - Rt-1912-263

Instans	Høyesterett - dom.
Dato	1911-12-20
Publisert	Rt-1912-263
Stikkord	(Jernskrap-dommen)
Sammendrag	Et skibsbyggeri hadde solgt jernaffaldet for året kjøberen hadde i henhold til modtatt faktura betalt restkvantumet for året, men truffet aftale om, at det kunde bli henliggende ved verftet til neste års februar. Inden afhentningen gikk skibsbyggeriet konkurs, og boet påstod affaldet, som henlaa uopveiet i en haug, inndraget i konkursmassen. Heri faar det ikke medhold, idet eiendomsretten ansees overgaaet til kjøberen og rettsbeskyttelse oppnaaet ved behørig individualisering.
Saksgang	L.nr. 56 s.a.
Parter	Fhv. Levin & Sønners Efterfølger A/S (adv. Knagenhjelm) mod A/S Fevigs Jernskibsbyggeris konkursbo (adv. Gerh. Holm).
Forfatter	Motzfeldt, Vogt, Skattebøl, Birkeland, Hambro, Thoresen og justitiarius Thinn.

Nærværende sags gjenstand og nærmere omstændigheder fremgaar af præmisserne til den under 30 august 1910 af Kristiania byret afsagte dom. Ved denne blev A/S Fevigs jernskibsbyggeris konkursbo kendt berettiget til at hæve der i sagen omhandlede, hos N. A. Andresen & Co. deponerede, beløb kr. 3.384 tilligemed paaløbne renter, medens processens omkostninger blev ophævet. Dommen er afsagt under dissens, idet en af dommerne voterede for, at Fhv. Levin & Sønners Efterfølger A/S skulde kjendes berettiget til at faa tilbagebetalt det omhandlede beløb, og at konkursboet skulde betale kr. 200 i procesomkostninger.

Byrettens dom er af Fhv. Levin & Sønners Efterfølger A/S indbragt for høiesteret, hvor parterne har nedlagt paastande overensstemmende med de tidligere nedlagte og med tillæg om procesomkostninger for høiesteret.

Høiesteret er enig med det dissenterende medlem af byretten og tiltræder i det væsentlige hans begrundelse.

Alt affald blev af Fevig lagt i *en* haug, idet kjøbereren, Levin & Sønners Efterfølger A/S skulde have alt det affald, der faldt i 1908. Det blev af kjøbereren efterhaanden afhentet, naar der af Fevig ble meldt, at der var samlet et tilstrækkelig kvantum, og inden hver afhentning betalt i henhold til skjønsmæssig opgave fra Fevig over det antal tons, der antoges at ligge færdig til afhentning. Fakturaen - opgaven over haugens indhold - i forbindelse med betalingen var en efter værnens art og forholdets natur tilstrækkelig **specifikation**. Hele affaldet for 1908 var bestemt for Levin & Sønners Efterfølger A/S og af dette efter opgave fra Fevig **betalt** inden konkursen. **Det skulde været afhentet inden aarets udgang**. Men kjøbereren søgte og fik af Fevig tilladelse til at lade partiet henligge til i februar. Det var selvfølgelig hans mening, at partiet skulde **henligge for hans regning og risiko**. Og Fevige disponent har erklæret, at dette ogsaa var hans opfatning. **Fevig havde ikke ret til at bortføre eller sælge til andre noget fra haugen**. Alt, hvad den indeholdt den 31 december 1908, havde kjøbereren ret til, selv om dette oversteg den skjønsmæssige opgave. Og efter 1 januar 1909 havde ikke Fevig ret til der at henlægge nyt affald, saalænge det var uafgjort, om Levin & Sønners Efterfølger A/S kom til at kjøbe affaldet for 1909. Det nye affald maatte lægges for sig. Og da var den gamle haug fuldt specificeret som tilhørende den, der havde kjøbt affald for 1908.

Side 264

Processens omkostninger findes der grund til at ophæve for begge retter.

Assessorerne Vogt og Hambro voterer for stadfæstelse af byrettens dom under tiltrædelse i det væsentlige af dennes begrundelse, idet de derhos henviser til den i Rt-1910-231 indtagne høiesteretsdom, og særlig bemærker, at det solgte staaaffalds levering eller dets overførelse til kjøberens raadighed først kunde regnes fra den tid, da opveining fandt sted, efterat skib var ankommet for at afhente affaldet.

Dom:

A/S Fevigs Jernskibsbyggeris konkursbo tilpligtes at betale til Fhv. Levin & Sønners Efterfølger A/S, Kjøbenhavn det paa den i sagen omhandlede kontrabog med N. A. Andresen & Co. indsatte beløb kr. 3.384 med de paa samme, indtil betaling sker, paaløbne renter. Processens omkostninger ved byretten og høiesteret ophæves.

Af byrettens dom hidsættes:

Da A/S Fevigs jernskibsbyggeri, Fevig, gik konkurs den 12 februar 1909, havde det modtaget betaling for 94 tons staaaffald, som Fbv. Levin & Sønners Efterfølger A/S Kjøbenhavn, havde kjøbt at det til afhentning, men endnu ikke afhentet. Efter konkursens aabning opstod der tvist mellem boet og det danske selskab om selskabets adgang til at faa udleveret at boet det kjøbte affald. Boet antog nemlig, at selskabet maatte nøie sig med at konkurrere som almindelig kreditor for affaldets kostende. Imidlertid fik selskabet efter overenskomst med boet udleveret affaldet mod deposition hos boet af kr. 3.384,00, som svarede til affaldets kostende, idet det betingede sig ret til at faa beløbet tilbage, hvis domstolene gav dets standpunkt i tvisten medhold. Beløbet er indsat at boet paa kontrabog med N. A. Andresen & Co.

- - - Efter de foreliggende oplysninger har selskabet i en aarrække kjøbt staaaffald af konkursskyldneren. I mars maaned 1908 sluttede det bl.a. kontrakt om kjøb at konkursskyldnerens hele produktion af affald for samme aar til afhentning og betaling efter melding fra konkursskyldneren. I henhold til denne kontrakt afhentede det i oktober maaned 1908 en skibsladning affald (206-tons), som paa forhaand var betalt. Det havde været selskabets mening ved samme leilighed yderligere at afhente 44 tons, som ligeledes var betalt i forveien; men at grunde, som ikke er fuldstændig oplyst, fandt levering forsaavidt ikke sted. Den 2 november 1908 underrettede konkursskyldneren selskabet om, at de 44 tons kunde afhentes naarsomhelst. Senere fik en af selskabets vedkommende i en telefonsamtale med konkursskyldnerens disponent besked om, at der iberegnet de 44 tons nu var samlet op ca. 100 tons, som kunde at hentes af selskabet, og ved samme leilighed blev det efter anmodning at selskabets repræsentant aftalt, at disse ca. 100 tons «skulde faa

henligge til februar». I skrivelse af 22 december 1908 udtaler konkursskyldneren under henvisning til den her omhandlede samtale, at det har «indgaaet paa at de ca. 100 tons staaaffald skal blive afhentet senest i februar». Samtidig oversender konkursskyldneren regning over 50 tons (efter hvis betaling der saaledes skulde være skeet opgjør for tilsammens 94 tons) og anmoder om, at beløbet maa blive remitteret inden aarets udgang. Efter korrespondance om beløbets endelige fastsættelse sendte konkursskyldneren den 26 januar 1909 ny regning over de samme 50 tons, og den blev straks honoreret af selskabet. Ca 14 dage senere indtraadte konkursen.

Fra boets side hævdes bl.a., at da det kontraherte staaaffald var generisk bestemt og nogen individualisering af det betalte affald ikke

Side 265

foretaget for konkursens aabning, havde selskabet paa dette tidspunkt alene et obligatorisk krav paa levering efter kontrakten, men endnu ikke erhvervet eiendomsret til det betalte affald. Selskabet mener derimod, at fornøden individualisering af det betalte affald var skeet før konkursen indtraadte.

Det er paa det rene, at det affald, som var bestemt af konkursskyldneren til opfyldelse af kontrakten med selskabet, forsaavidt angaar de 44 tons, som den 2 november 1908 meldtes færdige til afhentning, og de 50 tons, som der blev sendt regning over den 22 december samme aar, henlaa i en haug paa konkursskyldnerens tomt. Hverken det første eller det andet kvantum blev opveiet, da de respektive meldinger fandt sted. Affald var efterhaanden samlet sammen i haugen, og meldingerne foregik efter en anslagsvis beregning af hvad haugen udgjorde. Saaledes var der ogsaa forholdt før, naar det gjaldt levering af affald til selskabet og da var opveining først skeet, naar selskabet hentet affaldet. Efter hvad boet anfører, blev det affald, som var meldt færdig til afhentning, aldrig liggende for sig selv, men man vedblev at føre affald til samme haug efterhaanden som der blev noget under driftens gang, og paa samme maade fortsattes ogsaa opsamlingen af affald i den haug, som forelaa den 22 december 1908, saaledes at der i mai maaned 1909 viste sig at være 135.5 tons i den, og heraf var bare en ubetydelighed kommet til efter konkursens aabning. Selskabet bestrider ikke rigtigheden af disse anførsler, men samtidig hævder det at en saadan tilførsel af affald til haugen af det affald, som var meldt færdig til afhentning, er skeet retsstridig uden dets vidende.

Det kan ikke sees, at selskabet hverken i almindelighed eller særlig med hensyn til de omtvistede 94 tons har betinget sig individualisering af affald, som var meldt færdig til afhentning, enten fra dette tidspunkt eller dog fra betalingen. Selskabet anfører, at det havde tilladelse til at lade det affald, som ikke var afhentet, «henligge for dets egen regning og risiko til dets disposition», men saavidt skjønnes er det blot en retslig bedømmelse af den fra den anden side erkjendte tilladelse til ikke at afhente affaldet straks, som selskabet her gjør gjældende. Det er ikke paaberaabt, kan ialfald ikke overfor boets benægtelse anses godtgjort, at der er truffet særlig aftale om, for hvis regning og risiko affaldet henlaa, indtil det blev afhentet. Heller ikke kan det antages at følge af sig selv, at det affald, som var meldt færdig til afhentning, og som selskabet hevde at betale, skulde individualiseres, før afhentning foregik. Det er intet ualmindelig, at selve perficeringen af en kontrakt udstaar, skjønt betaling allerede har fundet sted. Rimeligvis har selskabet ikke forudset, at dets medkontrahent skulde gaa konkurs, eller skjønt den fare, som ordningen indebar i tilfælde af konkurs.

Jeg finder ogsaa, at der ikke er foretaget nogen individualisering af de omtvistede 94 tons affald før konkursens aabning. Den omstændighed, at den affaldshaug, som forelaa den 22 december 1908, i sin helhed var bestemt til at tjene til opfyldelse af kontrakten med selskabet, og at det kvantum, som den anslagsvis indeholdt, var meldt færdig til afhentning, er ikke afgjørende. Jeg kan ikke se, at der paa en eller anden maade er givet udtryk for, at haugens indhold var selskabets eiendom. Udsættelsen at opveiningen og tilførselen et nyt affald, ikke alene for kontrakten om konkursskyldnerens produktion af affald udløb, men ogsaa senere, tyder tværtimod paa, at perficeringen af kontrakten, ogsaa forsaavidt de 94 tons angaar, endnu stod igjen. Det bør tillige bemærkes, at selskabet under enhver omstændighed ikke synes at kunne faa eiendomsret til affald, før dette er betalt; men da de 50 tons blir betalt i slutningen af januar 1909 var haugen allerede vokset adskillig udover de 94 tons, som nu henlaa til afhentning.

Side 266

Konkursskyldnerens disponent siger i en erklæring, som er fremlagt, at han «ansaa d'herrer Levin & Sønners Efterfølger som havende erhvervet eiendomsret til det paa Fevigs jernskibsbyggeris tomt henliggende jernaffald», og at han «selvfølgelig vilde have udleveret det til Levin & Sønners Efterfølger, naar de havde sendt skib for at afhente det, da det købte parti henlaa paa skibsbyggeriets tomt for Levin & Sønners Efterfølgers regning og risiko og Fevig kun midlertidig besad det paa dette firmas vegne». Ligeledes er det oplyst, at konkursskyldnerens disponent efter konkursens aabning paa en forespørgsel fra selskabet, om det var nødvendigt at afhente det betalte affald straks, svarede telegrafisk, at det kunde ligge til selskabet fik afhentningsordre. Den opfatning af forholdet, som saaledes er fremholdt af den, der paa konkursskyldnerens vegne havde ledelsen af affæren, har naturligvis ikke ringe interesse, men den kan dog ikke faa nogen afgjørende betydning, da man ogsaa her staar overfor en retslig bedømmelse af situationen, ikke faktiske oplysninger om den.

Efter det resultat, som jeg saaledes kommer til, blir det unødvendigt at afgjøre, hvilke følger det maatte have, at en sammenblanding med andet staaaffald af konkursskyldnerens produktion ialfald faktisk er skeet, selv om det affald, som var meldt færdig til selskabets afhentning, kunde anses individualiseret, før sammenblandingen fandt sted. - - -

Herman Lie.

Jeg er kommet til det resultat, at Levins paastand (jeg benytter for kortheds skyld benævnelseerne «Levin» og «Fevig») bør tages til følge.

I det almindelige forretningsliv maa man have raaderum til uden risiko at praktisere legitime transaktioner efter forholdenes naturlige medfør i de forskjellige tilfælde, og jeg maa anse den maade, hvorpaa man her praktiserede dette *kontraksforhold*: at Fevigs hele aarsaffald 1908 tilkom Levin - nemlig at Fevig samlede affaldet i haug og kommuniserede Levin paa fakturaer kvantum og beløb, hver gang en vis vegt antoges opsamlet, og Levin derefter remitterede den tilsvarende betaling - naturlig og rimelig og fuldt tilstækkelig til at sikre Levin det betalte kvantum til eie, idet jeg ikke kan finde nogen rimelighed i, at enten Fevig eller Levin med saadant affald, der overhovedet ingen anden behandling tiltrængte end at lægges i haug og saaledes forblive, skulde have videre foranstaltning eller bekostning nødvendig for nogen retsbeskyttelses skyld, naar haugen overhovedet ingen anden end Levin tilkom. Naar skib siden indtraf til verfts brygge til afhentning, havde vistnok, efter hvad man kan se, Fevig at levere affald til skibet, ligesom i forbindelse dermed

opveining foregik; men naar der allerede tidligere fra Fevig var sendt Levin faktura og fra Levin sendt Fevig betaling, var saadan levering uden særlig retsbetydning alene en skyldighed til Levina fritagelse for den udgift at transportere affaldet fra haugen til skibet, ligesom opveiningen alene blev en operation i regnskabsforholdet da man ikke paa enden rimelig maade kunde holde rede paa haugens nøiagtige vegtindhold eller paa, hvorvidt Levin havde betalt formeget eller forlidet.

At der ved udgangen af kontraktsaaret (1908) forelaa saa meget som 94 tons i haugen maa ansees paa det rene, ligesom det ogsaa er paa det rene, at dette kvantum var fuldt betalt, for konkursen indtraf.

Om der ved kontraktsaarets udløb forelaa *mere* end 94 tons i haugen, er rigtignok uvist, men den uvished kan ikke komme Levin tilskade, da den alene opstaar deraf, at Fevig urigtig vedblev at samle til haugen ogsaa efter udløbet af kontraktsaaret. Af samme grund kan det heller ikke komme Levin tilskade, at haugen sluttelig paa den maade endog viste sig at være

Side 267

vokset op til 135,5 tons i mai 1909 ved hvilket tidspunkt konkursboet og Levin traf overenskomst, hvorefter ogsaa Levin blev kjøber af det hele overskydende kvantum. Hermed er ogsaa udsondringen af de 94 tons, der forøvrig maatte været blevet en ret og slet udveining, bortfaldt.

Jeg maa anse der uforenelig med § 37 i konkursloven (lov nr. 2 af 6 mai 1899) at inddrage disse 94 tons i boet, da Fevig ikke var eier deraf, og ligeledes uforenelig med § 43 (lov 6 juni 1863), da der forelaa salg, som ingen gave har indsluttet. Ole Nordbye.

Jeg er i det væsentlige og resultatet enig med forstvoterende.

G. Bull.